

etiam aliquo modo nutriret, sed hæc limitatio communius, et probabilis negatur ab Escob. Præpos. Marc. Viva Spor. Renzi Tamb. Diana, etc. Et ratio est, quia fumus non sumitur nec per modum cibi, ut dicitur in tertia regula, nec revera est cibus in se comestibilis, aut manducabilis quem voluerit ecclesia prohibere, juxta communem dd. sensum (1).

40. Nec pariter frangit jejunium tabacum, aut aromata dentibus attrita, semper ac foras expuitur succus. Ita etiam communiter Lugo Holzm. Bonac Spor. Coninch. Præpos. Trullench. Salm. Viva Renzi, etc., adversus Henno qui sustinet quod mandendo illas res, semper aliqua portio in stomachum transmittitur, quam ob rem evenit quod (ut dicit) pituita ejiciatur. Sed respondit Cardinalis de Lugo, quod ad pituitam ejiciendam non requiritur ut succus in stomachum descendat, sed sufficit ut tabacum ad os applicetur, nam ita immittitur in stomachum virtus pituitam ejiciendi nervis mediis, qui ad stomachum respondent. Et hoc etiam, ut dicit Tannerus Lugo Escob. Tamb. Viva, etc., etiamsi deglutitur, sed præter intentionem, aliquid succi, salivæ inseparabiliter admixti, quia tunc non trajicitur per modum cibi, sed salivæ. Imo Loricus excusat, etiamsi casu granum integrum deglutiretur; sed hoc recte non admittunt Bonac. et Tamb.; secus vero esset si deglutiretur aliqua minima particula insensibiliter immixta salivæ, quia tunc revera per modum salivæ trajiceretur. Cæterum omnes conveniunt hujusmodi masticationem indecentem esse ante Communionem, unde non est immunis a veniali, nisi adsit aliqua causa excusans (2).

41. Volunt Suar. Fagund. et Tambur. etc., ne frangere quidem jejunium aquam per narices in stomachum transmissam, ut de tabaco dictum est. Sed ego hoc non admitto,

(1) l. 6. n. 280. dubit. 2. — (2) N. 280. dubit. 3.

si quis ex proposito id facere; et quod de aqua puto, idem mihi videtur de tabaco, et de quocumque digeribili: quia licet hæc actio de se non sit potativa, nec manducativa, sed dumtaxat attractiva, nihilominus quando illa ex proposito intenditur et ordinatur a persona ad transmittendum in stomachum potum aut cibum, tunc per æquivalentiam illa actio induit moraliter rationem potationis, aut manducationis; nam jam intercedit tam materia potabilis aut manducabilis, quam actio apta ad consequendum eundem finem quem habet potatio aut manducatio (3). Secus vero, si casu in stomachum aliquid transmitteretur. Et idem communiter dicunt Nav. Suar. Lug. Hab. Conc. Ronc. Salmant., etc. de eo quod per modum respirationis deglutiretur, v. g. parum pulveris a vento sparsi, aut musca, aut gutta pluvivæ, et hujusmodi, si hoc casu trajicitur, non frangit jejunium; sed illud frangit si data opera id fiat, quia tunc vera manducatio evadit (4).

42. 3. Regula: ad frangendum jejunium requiritur ut habeat rationem cibi vel potus. Hinc quaeritur, an deglutire capillos, ungues, lapides, ligna, chartam, et similia impediatur a Communionem? Alii universe negant, ut Ledesm. Busemb. Diana Renzi, etc., ex regulæ mox allatæ applicatione, nempe quia hujusmodi non habent rationem cibi, saltem quia usu communi cibi non reputantur. Alii contra universe affirmant, ut Layman Castrop. Wigandt Ronc. et Salmant. dicendo quod reverentia erga Communionem exigit ut ante illam nihil in stomachum transmittatur. Sed sententia communior, et quæ mihi magis arridet, est illa Concinae Lugo Tourn. Escob. Holzm. Viva, Spor. et aliorum, quæ distinguendo dicit jejunium non frangere ea quæ digestibilia non sunt, ut sunt capilli, metallum, crystallus, ungues et serica aut lanea fila, quia hæc

(3) Ibid. v. idem. — (4) Ibid.

non nutriunt, nec cibi rationem habent. Citant adversarii pro se s. Thomam; sed nos ostendimus in opere morali s. Thomam in hoc nostræ sententiæ non adversari, saltem non esse aperte adversum (1).

3. Contra frangunt jejunium omnia quæ digeri possunt, nempe illa quæ, in stomacho cum alterari possint, in hominis substantiam convertuntur, ut sunt charta, palea, fila lineæ, pulveres medicinales, cera, quia hæc ordinarie aliquid mellis retinet; et idem dicunt Lugo Wigandt Escob. Viva et Mazzotta de terra, seu argilla quam solent comedere mulieres, dum in illa semper (ut dicunt) invenitur aliquid in stomacho alterabile, adeoque nutritivum (2).

44. Notandum 1. celebrare statim a cena insomnum et indigestum non impedire a Communionem ratione præcepti jejunii, ut docent communiter Suar. Juv. Bonac. Sot. Nav. etc., cæterum bene advertunt Tour. Conc. rum s. Thoma (3), quod aliquando convenit a Communionem abstinere ob mentis torporem, ratione cujus (ut loquitur Angelicus) *Homo fit ineptus ad sumptionem hujus Sacramenti*. Sed hoc non intelligendum cum quis, quantum potest, nititur ut tali torpore liberetur, et ut devote ad Sacramentum accedat, præsertim si vigilia aut indigestio provenerit ex justa, aut naturali causa, ut dicemus n. 56. in simili casu (4).

45. Notandum 2. expuere statim a Communionem culpa vacat, semper ac nulla suspicio subest quod aliquod fragmentum sit relictum in ore; ita Sanch. Azor. Bonac. Wigand. Holz. Croix, ex s. Thoma. Idem dicit Holz. de comestione aut potatione statim post Communionem, nam licet olim ex *Tribus, de Consecr. dist. 3.* jejunium protrahendum esset usque ad sextam, attamen ut testatur s. Thomas (5) hoc præceptum jam diu

(1) Lib. 6. n. 281. — (2) Ib. v. secus. — (3) 3. p. q. 80. a. 8. ad 5. — (4) l. 6. n. 280. v. hic ultimo. — (5) 3. p. q. 80. a. 8. ad 6.

abrogatum est. Cæterum hoc tacere sine causa, dum etiam Species sacrae perdurant in stomacho (ut per horam quadrantem saltem pro sacerdotibus), non excusatur a veniali; ita communiter Suar. Aver. Quarti et Dicast. ex s. Thoma, qui loco citato hæc subjungit: *Debet esse aliqua mora inter sumptionem hujus Sacramenti, et reliquos cibos*. Dictum est *sine causa*, quia quælibet justa causa excusat, v. g. si daretur signum mensæ pro Religioso, etc. (6).

46. Videamus nunc in quibus casibus possit suscipi Eucharistia a non jejuno: 1. Cum Communionem datur per Viaticum in periculo mortis. Dictum est *in periculo*, quia ad recipiendum Viaticum non est necesse, nec laudabile expectare tempus, quando nulla amplius spes vitæ subest; sed sufficit ut adsit periculum probabile mortis. Et tunc non dubitatur a doctoribus quin possit pluries accipi Viaticum, etiam durante eadem infirmitate, dum hoc Sacramentum non solum sumi debet ob præcepti satisfactionem, sed etiam ad robur adversus tentationes, quæ in morte sunt validiores et periculosiores. Et hoc non tantum si novum superveniat periculum, sed etiamsi idem perdurat; ita communiter Sot. Suar. Tolet. Laym. Silvest., etc. cum Benedicto XIV. qui Episcopos hortatur ut parochis insinuent, quod ipsi Viaticum in eodem morbo ministrare debent usque ad duas aut tres vices (7).

47. Quod dubitatur est 1. quantum intercedere debeat temporis inter unam et aliam Communionem; communius Silvest. Concina Tourn. Busemb. Salmant., etc. dicunt octo dies; alii sex, ut Armil. Filliuc. Diana Possev., etc.: et non improbabiler Laym. Escob. Ronc. et Hurtadus fidenter dicunt Viaticum posse etiam sequenti die replicari, cum infirmus solitus erat sæpe communicare; et cum imminet morale mortis periculum; imo Castrop. Armil.

(6) l. 6. n. 283. — (7) De Synodo l. 7. c. 12.

Tamb. et Dicast. admittunt univ-
erse posse replicari quolibet die (1).

48. Quæritur 2. an qui paucis ante
diebus ex devotione communicaverit,
superveniente mortis periculo, teneat
sumere Viaticum? Alii cum sen-
tentia communiore id negant, etiamsi
ante octo dies communicaverit; ita
Layman Suar. Concina Roncag. Bo-
nac., etc. quia, ut dicunt, jam ille
per eam Communionem se ad mor-
tem præparavit, quare jam satisfacit
fini præcepti. Hæc sententia est sat-
is probabilis, saltem ut dicunt Suar.
et Lugo si periculum mortis natura-
liter accidat, quia tunc tempore Com-
munionis sumptæ jam cœpit mora-
liter imminere periculum. Sed proba-
bilius affirmant Vasq. Castrop.
Conc. Tourn. Habert. Diana Salm.,
etc., quia hoc præceptum quod di-
vinum est, præcise obligat cum actu
urget mortis periculum; et sicut non
potest debito satisfieri antequam illud
contrahatur, ita nec adimpleri præ-
ceptum, antequam obligare cœperit.
Nec valet dicere quod per illam Com-
munionem jam præcepti fini satisfac-
tum sit, quia si hoc sufficeret, suffi-
ceret etiam ad adimplendum præ-
ceptum paschale, ut quis communi-
casset die præcedente Dominicam
Palmarum, sed hoc nequit dici (2).

49. Quæritur 3. an qui mane com-
municavit ex devotione, debeat aut
possit Viaticum sumere, superven-
iente mortis periculo? Tres adsunt
sententiæ. Prima dicit teneri ut sat-
is fiat præcepto. Secunda dicit non
teneri sed posse; ita Roncagl. Gob.
Anacl., etc. Tertia dicit non teneri
nec posse, cum praxis Ecclesiæ ea
sit ut nemo bis eodem die communi-
cet. Benedictus XIV. *de Syn. l. 7. c. 11. n. 2.* dicit parochum posse quam
maluerit harum amplecti sententiam,
unde omnes tres ut probabiles habet.
Cæterum inter has probabilior mihi
videtur sententia Cardinalis de Lugo
qui distinguit, et dicit quod in mor-

(1) l. 6. n. 285. v. Sed dubit. 4. — (2)
Ib. dubit. 2.

bo violento, v. gr., si quis fuerit vul-
nere percussus, vel ex alto ceciderit
potest communicare: secus vero in
morbo naturali, quia ille qui mane
communicavit, et jam cœpit carripi
morbo (qui diei progressu postea di-
gnoscitur mortalis), moraliter com-
municavit in mortis periculo, quod
jam mane aderat licet lateret. Et idem
dicendum cum Suar. de apoplexia,
dum hic morbus judicatur quod
jam prius in suis causis existebat (3).
Advertendum cum Viva et Salmant.
quod si infirmus sine difficultate po-
test recipere Viaticum jejunus die
sequenti tenetur expectare; modo
interim absit periculum mortis; aut
si non posset observari jejunium,
etiam postridie, quin omitteretur
medicina opportuna: aut si Sacra-
mentum deberet afferi in tempesta
nocte. Cæterum recte dicunt Sot.
Nav. Filliuc. Salm. et alii communi-
ter quod in hoc non est scrupulose
procedendum, dum Concilium constan-
tense Sess. 13. absolute eximit
moribundos a lege jejunii (4).

50. Quæritur 4. an sacerdos minis-
trans Viaticum possit aliquando ex
juxta causa omittere verba illa: *Ac-
cipe, frater, Viaticum, etc.*? Ne-
gant Clericatus Tamb. Quarti. etc.,
quia Rituale rom. hoc expresse præ-
cipit: et Paulus V., loquendo de ru-
bricis in Rit. præscriptis, dicit: *In-
violatè observent.* Hoc non obstante
probabiliter permittunt p. de Alex.
(de Monialibus) Tonellius et Pasqual.
in casu quo infirmus magna animi
tristitia Viaticum sit suscepturus;
nam ad satisfaciendum præcepto non
requiritur intentio satisfaciendi, sed
sufficit ut ponatur opus præceptum,
ut diximus *Tr. 2. n. 29.*; aut sufficit
intentio interpretativa. In quantum
ad Rituale, respondent quod illud
præceptum non respicit omnia ibi
descripta, sed illa tantum *que Eccle-
sia et probatus usus antiquitatis sta-
tuit*, ut loquitur Bulla. Saltem non po-

(3) N. 285. dubitat. 3. — (4) Ib. v. hic
autem.

test diei quod præceptum profe-
rendi illi verba inducat gravem
obligationem, sed tantum levem, a
qua bene excusare potest quelibet
justa causa, qualis esset illa supra
adducta (1).

51. Quæritur 5. an sacerdos non je-
junus ad Viaticum ministrandum pos-
sit celebrare? Affirmant probabiliter
Concina Major. Fernand., etc.; et
hanc sententiam uti probabilem ad-
mittunt Lugo Filliuc. Escob. Viva,
etc., quia in eo casu, ut dicunt, de-
bet præferri præceptum divinum,
quod obligat infirmos ad Viaticum,
ecclesiastico quod obligat sacerdo-
tem ad non celebrandum non jeju-
num. Sed communissime et proba-
biliter id negant Sot. Silv. s. Anto-
nin. Suar. Lugo Nav. Busemb.
Salm. Tourn. etc. quia præceptum
non celebrandi post cibi sumptionem
etiam est divinum in substantia, ra-
tione reverentiæ Sacramento debitæ.
Nec valet dicere quod idem præcep-
tum quod permittit infirmo commu-
nicare non jejunio, permittit etiam
sacerdoti non jejunio celebrare, ut
infirmus communicet: quia respon-
detur quod in tantum infirmus non
jejunus potest communicare, quia in
ipso concurrunt in eo casu tam præ-
ceptum ecclesiasticum jejunii, quam
divinum sumendi Viaticum, ideoque
hoc, cum sit divinum, præferendum
est; sed sacerdos, qui unico tenetur
præcepto non celebrandi non jeju-
nus, non potest hoc violare ut infir-
mus suo satisfaciatur (2).

52. Hactenus de Viatico, nunc ad
alios casus descendamus in quibus
possit Eucharistia sumi a non jejunio.
2. Potest sumi a non jejunio cum su-
best periculum ne Eucharistia pereat,
aut male tractetur. Et tunc si desit
sacerdos, potest eam sumere etiam
laicus; et potest licite sacerdos
etiam eam præbere laicis non jeju-
nis, ut dicunt Suarez Vasq. Lugo, et
Busemb. (3).

(1) l. 6. n. 285. v. dubit. 4. — (2) N. 286.
v. quæritur, utrum. — (3) n. 287.

53. 3. Cum periculum scandali es-
set, si omitteretur celebratio, aut
Communio. Unde fit quod si sacer-
dos in celebrando recordaretur non
esse jejunus, si id post consecratio-
nem accidat, tunc certum est quod
potest celebrationem proseguere, quia
non potest sacrificium imperfectum
relinqui, ut dicemus numero sequen-
ti: sed cum recordatur ante conse-
crationem, debet ille a Missa desis-
tere, semper ac potest sine scandalo,
aut infamiae nota, ut dicunt omnes
cum s. Thoma (4). Nihilominus p.
Concina cum nonnullis aliis dicit hic,
quod raro potest hoc scandalum acci-
dere, dum illi facili negotio occurri
potest, declarando se inconsiderate
aliquid sumpsisse. Sed contra s. Bo-
nav. Sot. Angel. Reginald., etc. di-
cunt sacerdotem nunquam posse Mis-
sam inchoatam deserere, cum cele-
brat in publico, quia quasi nunquam
tunc potest sine scandalo desistere
ab ea; et idem sentit Continuat.
Tourn. (cui ego adhæreo), dicens
quod semper potest timeri scandalum,
modo celebrans non esset vir nota;
aut saltem præsumpta probitate (5).

54. 4. Cum perficiendum est sacri-
ficium. Quod multifariam evenire
potest. 1. Si sacerdos animadvertat
pro vino sumpsisse aquam. etc.; tunc
potest aut novam hostiam simul cum
vino consecrare, ut multi autumant
fieri debere, aut potest consecrare so-
lum vinum, ut admittunt alii; utram-
que sententiam Rubrica (*de Defect.
lit. 4. n. 3.*) dicit esse probabilem,
si celebretur in loco publico, tunc
enim bene potest consecrari tantum
vinum ad vitandum scandalum. Ad-
vertunt Tamb. Lugo et Conc. quod
si sacerdos animadverteret errorem,
dum in ore adhuc retinet aquam, de-
bet eam tunc deglutire, ne se peri-
culo exponat projiciendi aliquod frag-
mentum Hostiæ una simul cum illa.
Insuper advertunt Coninch. Laym.
Salm. et Busemb. quod si sacerdos id

(4) 3. p. q. 83 a 6. ad. 2. — (5) l. 6
p. 287. v. 3. si grave, et seq.

advertit, cum jam est ad sacristiam regressus, tunc omittere debet novam consecrationem facere. Quod si ante Missæ absolutionem, sed post sumptionem, aut post consecrationem de vini materia dubitaret, dicunt Tamb. Spor. Mazzotta quod præsumenda est materia apta, dicentes possessionem stare pro vini substantia. Sed dicunt melius Pasq. Gob. Av. et Croix quod semper ac adest prudens dubium, et potest aliud vinum haberi debet illud expectari et consecrari dum non potest dici esse in possessione vinum illud de quo jam dubitatur, an sit vinum, sed potius possidet præceptum faciendi Sacrificium integrum. Cum tamen adsit tale dubium, dicunt quod secundum vinum sub conditione consecrandum est, si prima materia consecrata non fuit: alioquin etiam incurritur periculum faciendi sacrificium mutilatum (1). 2. Debet sacrificium perfici a sacerdote non jejunio, si contingeret quod celebrans post consecrationem deficiat, nam tunc tenetur alius sacerdos (si adest) etiam non jejunus Sacrificium perficere (2). 3. Si post consecrationem alterius speciei recordetur sacerdos non esse jejunus, quia tunc tenetur perficere sacrum. Dictum est post, nam antequam tenetur illud deserere, quoties sine scandalo aut infamia potest, ut paulo ante diximus (3). 4. Si, ablutione sumpta, advertat sacerdos aliquas reliquias ejusdem Sacrificii relictas fuisse, ut diximus n. 18. (4), dicunt Bonac. Filliuc. et alii, quod, cum post sanguinis sumptionem Hostiæ particula calici adhæsisset, aut palato, decentius est cum ablutione eam sumere quam digito ad calicis labium eam atrahere, et sic eam sumere; sed Rubrica utrumque permittit. Certum est sumere hostiam simul cum ablutione tam a sacerdote quam a laicis, non lædere legem jejunii, quia licet vinum trajiceretur antequam de-

(1) l. 6. n. 288. et etiam 206. v. quoad vinum. — (2) N. 288. ad 2. — (3) N. 287. v. si sacerdos et 288 ad 3. — (4) ibid ad 4.

glutiat Hostia, talis sumptio censetur moraliter una, ut docet Benedictus XIV. (5) et communiter Lugo Suar. Vasq. Laym. Castrop. Conc. Bonac. Holzm. Croix Salm., etc. (6).

55. 5. Licitum est non jejunio celebrare ad mortis periculum vitandum; ita Silvest. Viva Diana Salm., etc., modo id non exigatur in Ecclesiæ contemptum. Admittunt etiam Silvestr. et Diana posse celebrari mortis metu sine vestibus sacris, extra altare, etc. dicentes præceptum Ecclesiæ non obligare cum tanto onere. Sed merito has opiniones non admittunt Suar. Tamb. Tour. Merati. Roncag. Conc. Cajet. Sanchez Castrop., etc.; etiamsi celebrandum esset ad dandum Viaticum, ut subjungunt Lugo Dicast, et Benedictus XIV. (7), quia (ut recte advertit La-Croix) in praxi contrariæ sententiæ difficulter possunt esse licitæ, dum difficulter, ita celebrando, potest vitari contemptus, ut videtur Laym. et Escob. fatentur, aut saltem scandalum et gravis irreverentia: itaque subintrat præceptum naturale, saltem reverentiæ debitæ sacrificio, a quo præcepto non excusat metus mortis (8).

56. Pro complemento hujus materiæ nempe dispositionis ad communionem, quæritur 1. an pollutio habita eadem Communionis die impediatur ab illa? Distinguendum: Si pollutio fuit voluntaria, absolute loquendo, per se non impedit (modo præcesserit, intellige, debita confessio), ut omnes concedunt; communiter tamen dd. docent teneri penitentem sub veniali abstinere ea die a communicando, propter reverentiam Sacramento debitam ita Lugo Salm. Conc. Viva etc. ex d. Thoma (9), qui tamen excipit: *Nisi magna necessitas urgeat*; quod intelligitur, ut recte aiunt Bonac. Led. Gran. Salm. Viva, et

(3) De Sacrificii. Missæ l. 3. c. 17. — (6) l. 6. n. 288. ad 5. — (7) De Sacr. Miss. l. 3. c. 7 n. 4. in fine. — (8) l. 6. n. 289. — (9) In 4. d. 9, q. 1. a. 4. q. 2. ad. 2.

alii passim, nisi scandalum vel alia justa causa Communionem exigat, prout prudenti confessario videbitur ut loquitur Rubrica Missalis (*de Defect. n. 9.*). Si vero pollutio fuerit involuntaria, etiam communiter docent s. Bon. Gerson Nav. Laym. Soto Suar. Vasq. Salm. et alii plures cum Rubrica loco cit. nullam esse obligationem abstinendi a Communionem; modo nulla fuerit relicta et adhuc perseveret perturbatio mentis orta ex delectatione ante habita, vel ex turpi imaginatione pollutionem concomitante; cum hujusmodi enim perturbatione accedere, communiter non excusatur a veniali, nisi adsit aliqua justa causa necessitatis, aut devotionis, ut recte limitant Castrop. Sanch Gers. Laym. Holzm. Salm. et alii cum d. Thoma loco cit. ubi ait: *Si necessitas imminet, vel devotio excuset, talis non impeditur.* Vel nisi homo conetur, quantum potest, perturbationem illam repellere, et media adhibere, ut devote accedat, prout rationabiliter docent omnes aa. mox supra relati cum Suarez, qui pro hac re affert s. Justinum dicentem: *Non est æquum propter hanc involuntariam passionem abstinere a Mysteriis* (1).

57. Quæritur 2. an copula conjugalis a communionem impediatur? Quidquid aliqui dicant, communiter dd. tradunt non excusari a veniali propter indecentiam, qui ad Eucharistiam accedit eadem die qua copulam habuit causa voluptatis; ita s. Thomas (2), ex d. Gregorio in c. Vir. 7. caus. 3 q. 4. qui ait: *Cum vero non amor obprocreandæ soboles de voluptas dominatur in opere, tunc prohiberi debet, ne accedat ad hoc Sacramentum.* Recte viro dicunt Sanch. Antoine Salmant. cum aliis, quod a prædicta culpa excusatur quævis causa honesta, puta solemnitas sive indulgenti eadem die occurrens, evitatio scandali aut notæ, specialis devotio, etc. Si autem copula fuerit absque

(1) l. 6. n. 272. — (2) 3. p. q. 80. a. 7 ad 2.

culpa, v. gr. ad prolem gignendam, tunc quamvis sit congruum ad aliam diem communionem differere, nulla tamen est obligatio ab illa abstinere; quia procreatio sobolis, cum sit actus omnino honestus, satis reparat indecentiam, ut communiter dicunt s. Thomas loco cit. Lugo Sanch. Conc. Petroc. Salm., etc. ex d. Gregorio supra relato. Nec obstat textus In c. Sciatis, caus. 33. q. 4. ubi d. Hieronymus docet abstinendum; nam respondet Angelicus (3) ibi sermonem fieri tantum de altaris ministris conjugalis, quales sunt Græci (4). Item communiter docetur de conjugate reddente debitum, nempe quod iste tantum causa consilii abstinere potest a Communionem, sed non tenetur; ita s. Thom. s. Bon. s. Antonin. Albert. M. Dion. Carthus. Sotus Palud. Suar. etc. Et sic pariter docuit s. Franciscus Salesius (5) sic dicens: *Deo displicebat in veteri Lege, ut creditor quod sibi debebatur, diebus festis exigeret sed numquam prohibuit quominus debitor debitum suum redderet. Indecens est debitum matrimonialis solutionem die Communionis adurgere; sed inconveniens non est, imo meritum est reddere. Hinc est quod ut reddat hoc debitum, non debet quis Communionem privari si eam exprobit. Certum est quod in primitiva Ecclesia fideles quolibet die communicabant, licet essent matrimonio ligati et benedictione filiorum generationis donati essent. Idemque videtur clare docuisse adhuc Augustinus (super psalm. 149. n. 14 in fine.) dicendo: *Si non exigit, redde; pro satisfatione perfecta Deus tibi computabit, si reddis quod debetur uxori.* Et verum si redditio debiti conjugalis est actus virtutis, cur a Communionem impediatur (6)? Hinc si confessarius rogatur ab uxore, quid agere debeat, si in die Communionis vir debitum ab ipsa petat? Sapienter docent Suarez Laym. et Sanchez, respondendum quod si*

(3) In 4. dist. 32. q. 1. a. 1. ad 1. — (4) l. 6. n. 273. — (5) Introd. ad vitam devot. p. 2. c. 20 — (6) Lib. 6. n. 274.

mulier frequenter Communionem suscipit, reddat et communicet; si autem raro, ipsa virum precetur ut pro illa die abstineat; at si rogatio non proficit, adhuc communicet, nisi ea redditione magnam patiatur perturbationem, et ipsa non conetur repellere (1). Debitum autem reddere in die Communionis post ipsius acceptionem excusatur ab omni culpa. Petere vero post Communionem, alii dicunt esse veniale, et quidem probabiliter, nisi justa subsit causa, sed communis Sanch. Nav. Viet. et Tam. sentiunt id esse tantum consilii (2).

58. Ad corporis dispositionem etiam spectat ad Communionem non accedere cum aliqua externa immunditia notabili, et quæ facile auferri potest, quia si est occulta, aut perpetua et involuntaria, ut esset lepra, aut scabies, hæc non impedit, ut dicunt dd. communiter. Notandum tamen quod sacerdos lepra fœdatus, aut alio morbo laborans qui horrorem affert, prohibitus est celebrare, ut dicitur in c. *Tua nos. de Cler. aegrot.*, pro scandalo, et abominatione populi ut loquitur textus, quare hic secreto bene potest celebrare (3). An mulieres tempore menstrui valeant communicare? Ait Suar. has sub veniali teneri ad differendam Communionem si commode possunt; sed communiter, et probabiliter hoc tantum esse consilii putant Palud. Alens. Castr. Salm. et Laym. ex s. Gregorio (apud Laym.), qui de hujusmodi muliere loquens sic dicit: *Si ex veneratione magna percipere non presumit, laudanda est; sed si percipiat non judicanda.* Mulieribus quæ immodeste ad Communionem accedunt, v.g. denudato pectore, bene dicit p. Concina quod Communicatio deneganda est. Insuper convenit ut qui communicat, arma leponat (4). Item notandum quod sacerdos qui more laicorum communicat, aut ex infirmitate aut

(1) Ib. v. quid autem. — (2) N. 274. v. die autem. — (3) N. 275. — (4) Ib. v. an vero.

ex alia causa, debet habere ad collum stolam; et hoc præceptum fuit a Concilio bracarense sub pœna excommunicationis, ut in *can. Ecclesiastica* 9. dist. 23; sed dicunt Azor. Tarr. et Tamb. tale decretum abiisse in desuetudinem. Nihilominus communis, et rectius Suar. Gavant. Bonac. et Barb. non eum damnant de peccato mortali, sed de veniali; tanto magis quod talis ritus expresse præscribitur a Rubrica: *Sacerdotes veracum stola communicent* (5).

CAPUT IV.

De sacrificio missæ.

Videnda quæ dicuntur in examine ordinandorum in appen. 3.

59. *Licetum est recipere stipendium etiam divitibus.*
 60. *Qui pro una Missa recipit duplex stipendium.*
 61. *Quomodo judicatur justum stipendium.*
 62. *Potest exigi majus taxa, sed potest prohiberi minus; an qui accepit minus, possit diminuere Missas.*
 63. *Qui omittit celebrare Missam, quam promisit pro parvo stipendio.*
 64. *Qui percipitur de stipendio.*
 65. *Qui retinet sibi partem; aut celebrat per alium, collato ei minori stipendio; et cui restituenda est pars retenta.*
 66. *Si elemosyna pinguis data est intuitu personæ.*
 67. *De capellanis.*
 68. *De administratoribus ecclesiarum.*
 69. *Si celebrans partem retentam remittit; et si executor testamenti etc.*
 70. *Qui colligit elemosynas, etc.*
 71. *Qui pervertat Missas.*
 72. *Pro quo debeant applicare Missas curati.*
 73. *Pro quo alii beneficiati, et capellani Monialium, etc.; et an aliquando possint applicare pro aliis, aut abstinere. Si infirmantur etc. De Missa conventuali.*
 74. *An Missæ præscribantur.*
 75. *An capellanus possit mutare ecclesiam, altare, etc. Si non celebrat in altari privilegiato. Si celebrat per alium.*
 76. *De reductione.*
 (5) N. 276.

77. *Deficientibus redditibus, an possit Episcopus diminuere Missas.*
 78. *An possit hoc facere capellanus. De Missis gregorianis.*
 79. *An Religiosus possit applicare contra voluntatem Prælati.*
 80. *An sufficia applicatio habitualis.*
 81. *De applicatione in confuso,*
 82. *De conditionata.*
 83. *Si in die Defunctorum, etc. De altari privilegiato.*
 84. *ad 86. Peccat graviter qui festinanter celebrat.*
 87. *De resolutionibus sacræ Congregationis Rituum.*
 88. *Catalogus Decretorum Sacræ Congregationis.*

59. De Eucharistia ut Sacrificio fuit in examine Ordinand. append. 3. ex n. 95. et seq. et seq.; demtaxat hic adnotabimus nonnulla magis peculiariter circa stipendium et circa Missæ applicationem. Et primo circa stipendium dicimus quod recipere stipendium pro celebranda Missa sit licitum, nemo est qui dubitat, dum s. Thomas dicit (1): *Sacerdos non accipit pecuniam quasi prælium Consecrationis, sed quasi stipendium sustentationis.* Et quia etiam divites mercede digni sunt, cum aliquod opus ponunt præfio dignum, ideoque etiam sacerdotes divites licite exigunt stipendium, ut communiter (contra Cajet. et Silv.) docent Sotus Gerson Suar. Tommassin. Lugo Tourn. Conc. et alii (2). Quod autem non sit simonia principaliter Missam celebrare ob stipendium, locuti fuimus Tr. 4. n. 45. et negavimus ratione ex s. Thoma superius allata, quia tali stipendium non recipitur ut merces rei spiritualis, sed ut sustentatio personæ, quæ operam suam corporalem in Missæ celebratione impendit.

60. Adnotandæ 1. duæ propositiones ab Alexandro 7. proscriptæ, prima n. 8. dicebat: *Duplicatum stipendium potest sacerdos pro eadem Missa licite accipere, applicando petenti partem etiam specialissimam fructus ipsimet celebranti correspondentem;* idque post Decretum Urbani VIII. Et ratio est hujus proscriptionis, quia applicatio fructus specialissimi est nimis incerta; nam licet multi dd. id admittant, multi tamen negant, ut Laym. Lugo Suar. Vasq. Tamb., etc. Secunda propositio quæ est 10. dicebat: *Non est contra justitiam pro pluribus Sacrificiis stipendium accipere, et Sacrificium unum offerre; neque etiam est contra fidelitatem, etiam si promittam, promissione etiam juramento firmata, dari stipendium, quod pro nullo alio offeram.* Et ratio hujus proscriptionis est, quia licet probabilis sit sententia Gonet Habert Petroc. Pignatell. Tourn. Cane. Salm. etc. et pro ipsis est etiam s. Thomas (3), quod Missa sit valoris infiniti tam intensive quam extensive, quia Sacrificium altaris est idem ac illud Crucis, qui fuit valoris infiniti; et in tantum effectus est finitus, quia finita est hominis capacitas pro quo offertur, unde quisque pro sua capacitate percipit fructum; hoc non obstante, etiam probabilis est sententia opposita s. Bon. Scoti Palud. Ronc. Soti etc., qui dicunt Sacrificium esse valoris finiti tam intensive, quam extensive, ita ut eum applicatur pluribus, minus prodest unicuique, quam cum applicatur pro uno solo (4).

61. Notandum 2. quod taxa justitiam Missæ non debet computari quantum est victus diei, ut dicunt Caj. et Sot., dum sacerdos in celebranda Missa non insumit nisi minimam diei partem; sed est illa quæ determinatur aut a Synodo diocæsana, aut a consuetudine, aut ab Episcopo loci ut dicunt communiter Suar. Busemb. Conc. Tamburin. etc.; et sic declaravit sacra Congregatio (5). Et huic taxæ tenentur stare etiam Regulares, ut etiam dicunt communiter Vasq. Molin. Conc. et Viva cum alia declaratione S. C. (6). Quapropter

(3) 3. p. q. 79. a. 5. — (4) Lib. 6. n. 312. v. hic autem. — (5) Lib. 6. n. 319. — (6) N. 320.